

ՆՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ԳՐԻՔՈՐ ԱՐԺՐՈՒՆԷՆԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Պատասխան գրքում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Պր. Կապուչի. Тифлисе, Редакция «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տէլէֆ. № 258.

Յմարագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 փութ (բացի կիրակի և առ շաբաթը).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լիցուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր անգամ իւր 10 կոպէկ. Տէլէֆ. № 258.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻՔՈՐ ԱՐԺՐՈՒՆԷՆԻ

ՔԱՂԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ

Լայն ըմբռնում. — ՆՆՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մրցանակաւոր հայ ուսանողներին. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մեղքահարգելի արքայի խոսքերը. Ինչ է կատարվում Մակեդոնիայում. Միլիտարային երաժշտական կոնգրէս Բերլինում. Արտաքին լուրեր. — ՀԵՌԱՅԻՆԵՐԻ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Երբ հայը լափա գնեց:

ԼԱՅՆ ԸՄԲՐՈՒՄ

Քանի գնում է, ընդարձակվում են այն պահանջները, որ անում է ընթերցող հասարակութիւնը դէպի տպագրական խօսքը: Եթէ առաջ միայն մի քանի խոշոր կամ բնորոշ խնդիրներ էին դրոշմում ընթերցող զարք, այժմ կարիք է զգացվում, որ աւորեայ կենսի թոյր խնդիրները զառնան ըննութեան նիւթ մամուլի էջերում:

Մեր մամուլի մէջ ժամանակի ընթացքում սկսեցին մուտք գործել կենսի այնպիսի երևոյթների ըննութիւններ, որոնց մասին երբէք չէին կարող երազել մեր անցեալ սերունդները: Ժողովուրդը իր արհեստով և պարագանքներով, իր սովորութիւններով և հասկացողութիւններով, գրական ամեն տեսակ ստեղծագործութիւններ, թատրոն, գեղարուեստ, ճանապարհորդական նկարագրութիւններ, գիտական բացատրութիւններ, երգ, երաժշտութիւն, ծագողական և զուեշտական պատկերներ, մի խօսքով մարդկային կենսի ամեն տեսակ արտայայտութիւններ սկսեցին զառնել հետաքրքրութեան նիւթ ընթերցող հասարակութեան համար: Սակայն մեր կենսի զեռ միայն նախնական փորձերն է անում այդ ասպարեզում: Նա միայն սկսել է զգալ, որ զբաւելով մամուլի էջերը իր բողոքներով և բարդ արտայայտութիւններով համար, նա ձեռք է բերում կարողութիւն հասարակական գործակցութիւն առաջ բերելու այնտեղ, ուր առաջ գործում էին միայն ուրախ ոյժեր, առանձին անհատներ և այլ պատճառով այ մի բնօրինակը արդիւնքի չէին հասնում:

Մենք նախնական փորձերի նախագահութիւնն ենք. իսկ կենսի իր աճող պահանջներով և իր բազմաեսակ արտայայտութիւններով առաջ է մղում իր զիրենք, որոնց ըննութիւնը անկարելի է անտես առնել կամ յետաձգել, եթէ մենք կամենում ենք գիտակցական դարձնել մեր գոյութիւնը և կենսի կուռի մէջ խելացի զիրք բուսել, հանդիսանալով կուլտուրական կարեւոր և օգտակար ոյժ:

Եթէ ժամանակաւոր հասկացումները այս և այն պատճառով հանձնաւարական են ըննութեան աւարկների շրջանը, այնու ամենայնու կենսի ինքն այնքան ընդարձակ և բազմաձիւղ է, որ նա ներկայանում է իրեն անսպասելիորէ հասարակական հետաքրքրութեան և ըննութեան համար: Եւ կենսի զարգացման և ժողովրդի առաջադիմութեան համար անհրաժեշտ է, որ մենք կարողանանք օգտվել հասարակական ըննադատութիւններից մեր բարձրութեան պայմանները նըպաստաւոր դարձնելու:

ՆՆՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՐՏԱՆԱԿԱՆՈՐ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒՀԻՆԵՐ

Կ. Պոլսի հայ իգական դասակարգի օտարկային շրջան խզելու համար ունեցանք վիշապներ բանաստեղծ տիկին Տիւնաբը. օս թոյլ շատ թոյլ բազուկ մըն էր բողոքստեմար Թիֆլիսի լուսաւորութեան առաջնախին, Արծրունիին կը մնար վերջին ուժգին հարուածը տալ այդ շրջանին: Ան ինչեղաց այդ հարուածը, խաւարածիւր ծնողներու համար վերաւարական էր այդ հարուածը, որուն մէջ թափով հայ օրիորդները ազատութեան շունչը բաշխեցին հասարակական գործակցութիւն առաջ բերելու:

մայրամաներու մէջ: Ունեցանք կրթված հասարակական գործակցութիւն, գրագէտներ, վարժուհիներ, փաստաբաններ և... խմբագիրներ: Մշակեան շարժումները անցաւ այդ լուսաւոր գաղափարի հոտանքը: Գ. Յ. Շահնազարեան արժարձեց Կ. Պոլսի հայուհեաց լուսաւորութեան խնդրը, որուն յետոյ նախաձեռնեց եղաւ:

Բայց հարուածը իրեն ետքը կը թողու: Այժմ Կ. Պոլսի վերադարձող հայ ուսանողները արդիւնքն են շարժումների: Ֆէմինիզմը քարոզներուն: Այդ ուսանողներին երկու նորերը, զբաւոր Բէնիամին-բէյ Շահնազարեանի ղուարները, օր. Աննա և օր. Ռաչէլ իրենց փայլուն ըննութեամբ և ընդունում մըրքանակներով կարծէ քրօնիկի նիւթ ընել: Այս երկու օրիորդները պատրաստուած մտքեր են, պատրաստ են վերադառնալ Կ. Պոլսի, ուր այլ ևս չի կան իգական դասակարգի հասարակական գործակցութիւն, մանկավարժ, դաստիարակ Մատակցաններ: Այս երկու օրիորդները պիտի յաղորդեն անոնց, չեմ գիտեր, միայն կրնամ երաշխաւորել, որ եթէ յաղորդելու փափագ ունենան, Մատակցաններու համակրելի գործը կը յաջի կատարելութեան և զարգացումի վերջնակէտին—բնական է միայն թէ քաղաքական միջոցները ներողամիտ ըլլան այդ երկու օրիորդներ:

Առաջինը օր. Աննա՝ Նախիչեոլի Ecole Normale-ի մէջ շրջա տարի անընդհատ ուսուց, ինչ որ կը պահանջուի եւրօպացի ուսեալ վարժուհիէ մը: Օրիորդը իր ջրուա ու շոկուն յարաստութեամբ արժանազու տարրական ու բարձրագոյն դիպլոմներու, այժմ նա տէր է և միջազգային գրականութեան, գերազանցօրէն հըմուտ է գաղղիներէն լեզուի և ծանօթ ուրիշ լեզուաց:

Իր օրբը, օր. Ռաչէլ, որ տարիներէ ի վեր վնասելի բարձրագոյն երաժշտական լիկէնի մէջ դասնակի ուսանողուհի եղաւ, և ամէն տարի կենսակրթական օրագիրները արձանագրեցին այդ հայ օրիորդի նախանձիկ յաղող ջընութիւնները, վերջնականօրէն պակասած է րերկու համար էլ ստիպված ենք լինում եօթը տարի ճանապարհ կտրել և այնտեղ էլ, ինչպէս ասում են, շուտով հոգնանայ:

Մայրս շատ լուս էր հասկանում, որ այդ միայն մի պատրուակ էր: Ոչ մի խօսակցութիւն չը կար այն բանի մասին, որ իբր թէ շուտով փայտ էլ չի ճարվի: Սակայն մայրս լուս, չը կամենարով հօրս բարկացնել, Քրայց յանկարծ որ լամպան շտանէ, մաւտեց նա: Շարժաններէ մէկը կարող է մեղանից տոպ մանցնել և հոգալ ստանալ, որ ինքը պատուօրից յետոյ առաջինը ձեռք բերեց այդ լամպանը:

Գնիր, եթէ ցանկանում ես, ասաց մայրս: Ինձ համար լուրը մի և նոյն է, ճրագ է վառվում, թէ մի ուրիշ բան: Միայն թէ մանկու ժամանակ լոյս լինի Բայց երբ ես ուզում գիւղ գնալ:

—Մտադիր եմ վաղը գնալ, ի դէպ ես գիւղում ուրիշ գործեր էլ ունեմ: Իսկապէս հայրս գիւղում շտապողական ոչ մի գործ չունէր: Այդ բանն էլ շատ լուս գիտէր մայրս, բայց նա այս անգամ էլ լուսը չՈրքան շուտ, այնքան լաւ անցաւ նրա մտքով:

Հէնց այդ երեկոյան հայրս պահարանից հանեց իր պատուակը, որ նրա պատկը էլ միշտ գործ էր անում դէպի Ուլիաբորգ ճանապարհ: Կորեկը ժամանակի Պայտուակում խոտ և մի հորէ էլ ըստական զրեցիւր Մենք, երեխաներս, ցանկանում էինք մօրս հարցնել, թէ ինչու պայտուակում միտք խոտ և մի քիչ էլ բամբակի զրեցիւր և ուրիշ ոչինչ, բայց մայրս մեղ օտաւեց: Հայրս աւելի բարի գտնվեց նա մեղ բացակարելի և ուրիշ ոչինչ լամպան և բերեց լամպան տպագրական և կատարական լամպան և կատարական լամպան:

—Եթէ և կէս մարկ և մի մարկ էլ մի աման նաւթի համար:

—Եթէ և կէս մարկ և նաւթի համար էլ առանձին Այդքան փողով մի քանի ձեռնակ համար կարելի է լույսիկներ գնել: Եթէ փող ձեռնակը ցանկանում ունեմ, բանուր Պեկկան ձրի կամար է պատրաստել:

ատոր ալ այնպատեան պատուը: Օրիորդը վեց տարի վերջը կատարելագործեց իր գիտելիքները և մասնաճիւղը իտալ մայր թաղուհին հանաճանօթ պրօֆ. Pollini-ի հովանիին տակ և ներկայիս վերջին ըննութիւնը տալով արժանացաւ դասաւարտութեան առաջնակարգ դիպլոմին:

Այս երկու օրիորդ ունեն իրենց հայ ջորիբուն համար, օգտակար մշակուած ժամանակեղի, արդեաք իրենց արիւտակարա ծագումն և զիրքին անարժան, թէ արժանաւոր պիտի համարեն Մատակցաններու գործը զարգացումի մղելն: Ինչ որ ալ ըլլայ, յուշով եմ, որ իրքեան իգական դասակարգը կօտուի այս կրթեալ ուսանողներին, յուշով եմ, վասն զի անոնց կուրծքին մէջ հասարակութեան օգտակար ըլլալու կայծը դրեր է իրենց կրթեալ և ուսեալ մայրը: Եւ զի նիւրիս, որ շարունակ կարծարծէ այդ լուսաւորութեան ատրույանը:

ՆՆՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

«ԿԱՅԿԱՅԷ» լրագրում կարդում ենք. «Սեպտեմբերի 2-ին, Քաղաք քաղաքում, երեկոյան մօտ 5 փամին, եկեղեցու զանգի հրաւէրով, տեղական մայր-եկեղեցու գաւթի մէջ հաւաքվեց հայերի նշանաւոր բազմութիւն: Ոստիկանութեան առաջարկութեամբ ցրվելու՝ ամբողջ պատասխաններ քարեր և արձանակներ արձակելով, Արձանակներ էին արձակուած մինչև անգամ եկեղեցու պատուհանները: Այս պատճառով էլ կանկեցին երկու հարիւրակ կողակներ և Սալեանի հետեակ գնդից կէս բաւա: Ամբողջ զորքերին ևս զիմաւորեց քարերով ու արձանակներով հարուածներով և մի և նոյն ժամանակ պոս վեց եկեղեցու գաւթի քարեայ պարսպի ետև և եկեղեցու մէջ: Այս պատճառով էլ կէս-բաւա մայր եկեղեցու մէջ, որը և շրջապակեց զօրքերով: Ամբողջ ձերբակալվեցին 45 անձինք:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԱ ՀԱՅՐԸ ԼԱՄՊԱՆ ԳՆԵՑ * (Իւհաննէի Ա.Ո.)

Այն արժանայիշատակ օրվայ նախընթաց օրը, բայց գուցէ և մի քիչ էլ վաղ, երբ հայրս ուղևորվեց գիւղ լամպա գնելու, ծնողներին մէջ հետեակ խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ: —Լիր, կրկ, հարկաւոր չէ մեղ համար լամպա գնել: —Ի՞նչ: —Ինչու ասակին չէ ճաղում: —Ապակին ինչու չէ ճաղում: Դէ՛հ չէ ճաղում էլի: Առենք ապակին կարող է ճաղել, եթէ կրակի բոցը բարձրացնեալ Բայց ո՞վ աստիպում թեղ այդ անձու: —Եթէ կրակի բոցը բարձրացնեալ: Ախր ինչ է նշանակում կրակի բոցը բարձրացնել: —Շատ հասկանալի է: Եթէ լամպայի պտուկը ճաղի դէպի ալ կողմը շուտ տա, ճրագի օտարոյզը կը բարձրանայ: Այն լամպան էլ այնպիսի պատրոյզ ունի, ինչպիսին մօմն ունի: Եթէ պատրոյզը բարձրացնեալ, կրակն էլ կը շտամայ, իսկ եթէ պտուկը ճաղի ձախ շուտ տա, պատրոյզն աւելի խորը կը մտնի և եթէ վերեւից փչեա, ճրագը բոլորովին կը հանդչի: —Ուրեմն այդպէս է: Կրկին խելքո չէ կըսում, թէ այդ ինչ հնարովի բան է: —Ա՛յ, կը գնեմ և այն ժամանակ կը հասկանալ: —Բայց օրքան արժէ այդ բանը: —Եթէ և կէս մարկ և մի մարկ էլ մի աման նաւթի համար: —Եթէ և կէս մարկ և նաւթի համար էլ առանձին Այդքան փողով մի քանի ձեռնակ համար կարելի է լույսիկներ գնել: Եթէ փող ձեռնակը ցանկանում ունեմ, բանուր Պեկկան ձրի կամար է պատրաստել: —Է՛հ, ասե՛ք լուցիկն էլ փող արժէ: Լուցիկի համար մօտիկ անտաններ չունենք: Փայտ չենք, բայց ձերմանի բանուր Պեկկան, որի մէջ:

* Գրականագիտի գիւղացի նշանաւոր գրող Իհաննէի Ա.Ո. վերջին շրջանի գործերն են: Բարձրաճակութիւնը լոյս է տեսել «ՀԱՄԱԿԷ» լրագրի շաբաթաթիւթում: Մենք ի նկատի ենք ունեցել և նրա ուսուցիչ փոխադրութիւնը, որ լոյս է տեսել «Русскія Вѣдомости» լրագրում:

մնացածները ցրվեցին Գոսնպլան և գրեւորում է շատ վերջ. նոյն իսկ եկեղեցու մէջ և նրա օճակների վրա գտնվեցին վայր ձգած արեւանակներ, իբր և դատարկ փամփուշտներ Զորքերից թեթիվ զնամակ են զարեւրով մի օֆիցէր և չորս զինուոր Սարգսի զնդիր և սպանված է զարեւրով մի նաւաստի «Գէօկ-Քէփէ» զինուորական նաւից, որ պատահամբ անցնում էր այստեղից: Բացի դրանից զնամակ է նաև քաղաքականագետի պաշտօնակատարը Ամբոխի տուած զօների թիւը դեռ ևս յայնմի չէ:

«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ Արդիւնի գաւառապետը բռնել է Բաթումի և թիւրքական օսիմանի մէջտեղ գտնվող Օբրաբուի կիրճի մէջ հայերի մի խումբ, որ արշաւանքներ էր գործում Քիւրքիայում, բաղկացած 42 հոգուց և որի պարագլուխն էր Շուռազարտի պոլիտեխնիկոսի ուսանող Արաբաբեանը: Բռնված է մի դրօշակ մտկադրութեամբ ամառ կամ աղատութիւն, 30 հրացան, 6 հազար արծառնակային փամփուշտ, 15 ֆունտ զինամիտ, 8 պայթուցիկ ուղեք և դեղորայք:

Մեզ հաղորդում են, որ Կովկասի հնագիտական ընկերութեան անդամներից մի քանիքը ամսուվայ ընթացքում կատարել են հետաքրքրական հնագիտական ուսումնասիրութիւններ, որոնց մասին պէտք է զեկուցանեն ընկերութեան նիստերին ձեռնվող ամիսների ընթացքում: Ուսումնասիրութիւններ կատարվել են Չանգեղուրի գաւառում, Սլանեթիայում, Քիֆլիսի և Գանձակի նահանգներում:

Մեզ հաղորդում են, որ մասնաւոր մի ընկերութիւն գիտաւարութիւն ունի հետեւեալ գարնանից շրջանաւ բանացնել Սևանի լճի ջրերում Տեմուզում են հարկաւոր պատրաստութիւնները:

Մեզ հաղորդում են, որ Սևանի լճի մօտ գտնվող Ալեքսանդրովկա կամ Չիխով գիւղի ընկերներից մէկը այս ամսի աղող փորձ արեց եւրօպական եղանակով կարգ իւր պատրաստելու և ունեցաւ աղողութիւն: Գիւղացիները մեծ համակրութեամբ վերաբերվեցին իրանց համադր. դասու ձեռնարկութեան և համաձայնեցին վաճառել նրան իրանց կովերի կաթը, գնահատելով պուշը 50 կօպէկ: Գործարանը սկսեց գործել մայիսի սկզբից և այժմ էլ դեռ շարունակում է իր գործունէութիւնը: Մի շանը յարաբար այնքան մեծ քանակութեամբ կաթ էր ստացնում, որ մի օրում հաւաքվում էր 70—80 պուշ: Պատրաստված իւղը ծախվել է Գարաշիւղում, Երևանում և ուրիշ անդերում: Գործարանի տէրը, Եսկովեպ, յոյս ու-

նի եկող տարի ունենալ ուելի ընդարձակ գործունէութիւն:

Քիֆլիսի ազգայնակութեան համար քաղաքային բանկ հիմնելու ծրագիրը, որ մշակել են Քիֆլիսի գումարի մի քանի անդամները, տուած է շնորհիւ ուղարկված անդամ Ռշխան Չերքեզովին, որին և յանձնված է ներկայացնել այդ մասին իր կարծիքը ուղարկվելին:

Շիրակի մեզ գրում են. «Անցեալ տարի Շիրակի գիւղացիները զգալի անտեսական վնասներ կրեցին տաւարի «ժամանակում» կոչված հիւանդութիւնից, մի քանի գիւղեր հասարակ դատարկվեցին լծան եզներ ունենալուց: Այս ամսի էլ մի քանի գիւղերում երևացել է այդ հիւանդութիւնը: Տեղական ժողովուրդը, մասնաւոր թուրքերը, հաւատ չեն բնծայում, որ անասնաբույժները կարողանան այդ հիւանդութեան առաջն անել:—սպանելով անասուններին: Մօտ օրերումս Սօլլա Մուսա թուրք գիւղում անասնաբույժի և նրա հետ եկած մի պաշտօնեայի վրա յարձակվում են թուրքերը, վերջինս ծանր կերպով վիրուորում են, որը այժմ հիւանդանոցում բժշկվում է: Յանցաւորներին բռնել են Վերջին ցրտերից յետոյ այժմ եղանակները լու ևս: Շիրակում բաւական աքթ օրեր են լինում»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵԼԻՍԵՆԻՅ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՍՈՍԻ ԿՏԱԿԸ

Իշմիրի Արեւելեան Մամուլը շարաթաթերութի մէջ կարդում ենք հետեւեալը. «Ինչպէս գիտէ հայ հասարակութիւնը, բարեյշխատակ Տ. Մելիքեանի Արք. Մուրաբանացի մահուանէն յետոյ կտակի ձեռք թուղթ մը երևան ելած է, ուր ի մէջ այլոց նուէր մը նշանակուած է ողբացեալ հօրս Մաթթէոս Մամուլեանի շիրիմին շինութեան ի նպատակայ»:

Նկատելով որ Տ. Մելիքեանի Արքայան իբէք ուղթը, կրնար այդ նուէրն ընել իր կենդանութեան և իր յօթար կամօքը.

Նկատելով որ Տ. Մելիքեանի Արքայան շատ երկար միջոցներ ալ ունէր ինքնազիր կտակ մը պատրաստելու.

Նկատելով որ Տ. Մելիքեանի Արքայան իր կենաց վերջին տարիներուն մէջ հիւանդութեան պատճառաւ, անկարող էր ունենալ իր մտային համակ պաշտառութիւնը.

Նկատելով որ կտակ մը վաւերական ըլլալու համար հարկ անհրաժեշտ է վկաներու ներկայութիւնը.

Նկատելով, որ այդ կտակ անուանուած թուղթը թէև գաղտնագողի պատրաստուած և կարատել, ասաց մայրս

իր մահուանէն 12 օր յառաջ ուրիշի ձեռքով գրուած, բայց կը կրէ 1 յունիս թուականը. Նկատելով որ կտակը չիտոյններ երկու անգամ են, որ կտակը կալուած կտակակատարներ են միանգամայն.

Նկատելով որ հակառակ կտակային օրինաց արդէն նախապէս իւրացուցած են մուրակ և արժեթուղթեր.

Նկատելով որ այդ կտակ անուանուած ձեռագիրը վերէն ի վար զուրկ է օրինական անհետաքննելու արտօնութիւններէն.

Այս և ուրիշ մի շատ նկատուաներով խիղճառ պատիւս չեն ներք ընդունել այդ նուէրն, ուստի իսպառ կը մերժեմ զայն իրեն ներկայացուցիչ ժառանգորդաց ողբացեալ Հօրս Մաթթէոս Մամուլեանի:

Խմբագիր-անօրէն Արեւելեան Մամուլի Մ. Մամուլեան որդի

ԻՆՉ Ե ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ՄԱԿԵՆՕՒՆԻԱՅՈՒՄ

Վկասմբներ յարում են. «Վերջին օրերի ընթացքում Մակեդոնիայում տեղի ունեցող անցքերի մասին շատ հակասական լուրեր են պատոււ: Քիւրքական աղբիւրները ամեն ջանք գործ են դնում հաւատարմելու, թէ ապստամբները գրեթէ բոլորովին ընկճված են, թէ արդէն կատարել խաղաղութիւն է տիրում Մակեդոնիայի շատ ու շատ գետնակերում: Դրա հակառակ բողջարական աղբիւրներից երևում է, որ ապստամբները ոչ թէ ընկճվել են, այլ դեռ շարունակում են իրանց հերոսական կռիւրը, շատ ու շատ տեղերում փոռաւոր յաղթանակներ տանելով: Ապստամբների տակախան կայանում է նրանում, որ խոյս տան վճռական ընդհարումներից և երկարատև դիմադրութիւն: Գոյց տան թիւրքական զօրքերին: Հէնց դա է պատճառը, որ նրանք լեռներն են ջաչվում և այնտեղ ապստամբան որոնում: Քիւրքերը, օգտվելով ապստամբների բացակայութիւնից, այրում են բողջարական գիւղերը, թալանում, կոտորում են խաղաղ ու անզեն աղջկանակութեանը: Այդ է նրանց ամբողջ յաղթութիւնը:

Իսկ հրոսակախները երբեմն յանկարծակի իջնում են լեռներից և անպատելի հարուածներ են հասցնում սուլթանական զնդերին, այդպիսով ան ու սարափ տարածելով մահնադաւանների վրա:

Ան այդ կերպարանքն են օտարի մակեդոնական անցքերը, որ դեռ շատ երկար շարունակվելու հիմք են ներկայացնում: Եւ եթէ համեմատեալ լինենք այդ երկու հակառակ ոյրժերի գործունէութիւնը, առում է վերջնայի

«Zeit» լրագիրը, այն ժամանակ կը գտնու այն երաւակացութեան, որ մակեդոնացիներն են յաղթում և ոչ Քիւրքերը, թէ ապստամբներն են հերոսութիւն անողը և ոչ սուլթանական զօրքը, թէ Մակեդոնիայում կատարեալ պաշտօնազմական գրութիւն է տիրում և ոչ խաղաղութիւն:

Մօնաստիրի ամբողջ վիրայէթը արեան և կրակի դաշտ է ներկայացնում: Ամեն անկիւնում արեւակեղ ընդհարումներ են տեղի ունենում: Ազրիանուզի վիրայէթն էլ օրէցոր աւելի ու աւելի է բանկում ապստամբութեան բողբու: Քիւրքերն աշխատում են հաւատարմել, թէ հրոսակախները պակասում են, այն ինչ իրականութիւնը բողբուին այլ բան է ցոյց տալիս: Այժմ նոյն իսկ ամիսախաղաղ և մեհնաւախկոտ բողջարներն անգամ ոտքի են կանչուել և միացել հրոսակախների հետ: Նրանց հերոսութիւնը սարափեցրել է թիւրքական զօրքերին, որոնք գրեթէ միշտ և ամեն տեղ միայն կանանց, երեխաների ու ծերունիների վրա են փորձում իրանց ոյթը, խոյս տալով ապստամբներից:

Քէ ինչ կը լինի այդպիսի դրութեան հետեւանքը, գծուար է գուշակել: պարզ է միայն մի բան. Քիւրքան որան էլ ջանքեր գործ դնէ, այնուամենայնիւ հարկաւոր է ընկճել ապստամբներին: Նրանք կը մեռնեն, բայց անձնատուր չեն լինի, գործը չեն գաղաղեցնէ:

Մահ կամ աղատութիւն, այդ է հնչում այժմ իւրաքանչիւր մակեդոնացու բերանից: Քիւրքական բազմադոմարիները. — Նորութիւն չեն ներկայացնում ջաղապակիթ աշխարհի համար: Նրանք կրկնվել են երկար ու ձիգ դարերի ընթացքում: Նրանք արեւոտ կեանք են թողել Արաբիայից մինչև Կարպատեան լեռներն ու Սև ծովի ափերը: Նրանց հարուածներից զոհվել են հարիւր հազարաւոր յոյներ, սերբեր, հայեր ու բողջարներ: Եւ այժմ այդ անվերջ զոհերի շղթան օրէցօր երկարում է մակեդոնական անցքերի շրջերէս:

Սուլթան Համիդը Բօնֆօրի ափին բազմած ճայրախնամ հոգաւարութեան օւ մարդափորութեան մասին է խօսում պետութիւնների ներկայացուցիչների հետ, իսկ նրա զաւակները բաշխեցողները գործով ցոյց են տալիս, որ դրանք միայն ապարդէն բռտեր են՝ ժամանակ շահելու, միամիտներն շաղկապում արատաւած: Դանի իրականութիւնը, ընդհակառակը, միայն արեան ու գաղանութիւնների մասին է պատմում:

Քիւրքական գաղանութիւնների մի այդպիսի նմուշ է առաջ բերում անգլիական «Daily Mail» լրագիրն իր թղթակցի բերանով:

—Քիւրք զինուորների և բաշխողներին մի խումբ, առում է այդ թղթակցից, յանկարծակի

—Այստեղ նաւթ են լցում... իսկ օտ պատրոյն է... այժմ կորցրէք ձեր լուցիկները:

—Միթէ այսօր չենք վառելու լամպան, հորցրեց մայրս, երկիւղածութեամբ յետ ջաչվելով:

—Ի՞նչ ես ասում, ինչ կամուրջում դեռ նաւթ չը կայ: Ի՞նչպէս կարող է լամպան օտանց նաւթի վառվել:

—Բայց ինչու նաւթ չը լցնել:

—Իսկոյն երևում է, որ դու ոչինչ չես հասկանում: Միթէ կարելի է երեկոյան կրակի մօտ նաւթ բանցնել: Վաճառականը մի քանի անգամ ինձ գգոյցարեց, որ այդպիսի բան չանեմ: Նաւթը կարող է բռնկվել և մի ակնթարթում ամբողջ տունը այրել:

—Բայց երբ պէտք է նաւթ լցնես, հարցրեց մայրս:

—Վաղը առաւօտան: Ախր մի քիչ էլ համբերութիւն ունեցէք է: Վերջապէս մի առանձին հրաշք բան էլ չէ այս լամպան:

—Բայց դու տեսիլ ես թէ ինչպէս է վառվում այս լամպան:

—Առում ես, տեսիլ եմ: Բան ասացիր Այն էլ մի քանի անգամ Տեսիլ եմ պատօրի մօտ, տեսիլ եմ լամպութեան, երբ մենք վաճառականի հետ առաջին անգամ փորձեցինք: Խանութի փեղկերը փակեցինք և այնտեղ այնքան լոյս էր, որ կարելի էր յատակի վրա ընկած ասեղը գտնել:

Մենք սարափելի կերպով շանկանում էինք այդ փորձը իսկոյն կատարել, բայց պէտք է օպառնէք մինչև հետեւեալ օրը: Հայրս լամպան կախեց առաստաղի մեծ ընկռից, իսկ ինքը նստեց ընթերցու:

Այսօր լուցիկով ետա կը առնենք, իսկ վաղ-վանից սկսած արդէն այս ամսը լամպան կը վառանայ:

—Պեկկան այսօր մի կոյտ լուցիկներ է

կարատել, ասաց մայրս

—Եւ շատ լաւ է արել, որ ինն ամբողջ ձեռնարկ համար մենք վառելանք: Թ շնորհքը

—Իսկ բաղիթում և գոմում ի՞նչ պէտք է է վառել:

—Մենք կարող ենք այնտեղ լուցիկ վառել, իսկ լամպան խրճիթի համար կը լինի:

Առաւօտան հայրս հանեց նաւթի ամանը և սկսեց նրանից լցնել շիշը: Այդ ժամանակ նրա դէմքի արտայայտութիւնը այնքան լուրջ էր, որ մենք չը վառահարանք նրան մեք հարցրելով անհանգստացնել: Յետոյ նա վերցրեց լամպան, սկսեց նրանով զրազրվել և նրա պտուտակը հանեց: Մայրս չը համբերեց և նրան հարցրեց, թէ ինչ է ուղում անել:

—Նաւթ եմ լցնում, պատասխանեց նա կարճ կերպով և մեզ պատուիրեց իրանից մի քիչ հեռու կանգնելու:

—Այժմ պէ՛տք է վառես լամպան:

—Ո՛վ է ցերեկը լամպա վառում:

—Փորձենք և տեսնենք, թէ ինչպէս է վառվում:

—Շատ լաւ է վառվում... մի շտապիր, համբերիր մինչև երեկոյ:

Ճանից յետոյ Պեկկան փայտի մի մեծ կտոր բերեց և ձգեց յատակի վրա, վառարանի մօտ:

—Ի՞նչ ես աղաւակ հանում, հարցրեց նրան հայրս և աչքով արեց դէպի մեր կողմը:

—Փայտի կտոր եմ բերել չորացնելու լուցիկների համար,

—Ինչու:

—Հէնց նրա համար, որ թաց փայտը չէ կառելի կարատել:

—Հարկաւոր էլ չէ:

—Հարկաւոր չէ, թող հարկաւոր չը լինի, ինձ ինչ Ինչպէս երևում է, աղան ինքն ուղում է լուցիկներ կարատել:

—Այն ինչ է կախված այնտեղից, հարցրեց

հայրս: Այն լամպան է, իսկ որտեղ լամպա են վառում, այնտեղ լուցիկների կարիք չը կայ:

Պեկկան նայեց լամպային, ոչինչ չտեսց և դուրս գնաց: Նա գնաց ամպարի ետեք, որտեղ մի թուղթ կար և որի վրա նա օտոգրաւոր երկար տաշիղները մանր մասերի էր կտորատում: Այդ օրը Պեկկան օտոգրականի շափ տաշիղներ կտրատեց, բայց ընտանիքի միւս անդամների գործը այնքան էլ աղող կերպով չէր առաջ դնում: Մայրս նստեց մանուր, բայց շուտով թողեց այդ և դուրս գնաց: Նրա յետեւեալ գուրու գնաց և հայրս: Մենք ախրեցինք կիսախաւար խրճիթում: Մենք գնացինք օտահանկեր քշելու: Շուտով պարզվեց, որ գիւղի բոլոր մանուկներն արդէն իմանում էին, որ հայրս մի լամպա է գնել և երեկոյան այդ լամպան առաջին անգամ պէտք է վառել: Մանակներով բաւական դրօշակեց յետոյ մենք, երեխաները, ամբողջ խմբով եկանք մեր տունը: Պեկկան դեռ ևս թուղթի մօտ մթթթութում էր: Մենք ձայն տուրնք. նրան և Երուսրեցիք խրճիթ, բայց նա մեզ վրա ամենապիտքը ուշադրութիւն անկամ չը դարձրեց:

Բանալով դուրս մենք ակամայից մեր աչքերը օճակեցինք: Սենեակի մէջտեղում առաստաղից կախված լամպան վառ լուսաւորում էր:

—Փակեցէ՛ք դուռը, գոռաց հայրս: Ի՛նչ, այժմ եկէ՛ք այստեղ, տեսլացրեց նա աւելի մեղմ կերպով, նկատելով որ մենք շուտարած կանգնել ենք դռների մօտ:

—Մարեցէ՛ք ձեր ոտները և նստեցէ՛ք այստեղ ինձ մօտ, ասաց մայրս: Լամպան այստեղից աւելի լաւ է երևում:

Մենք ալուկով թափվեցինք մօրս կողմը և շարքով նստեցինք նրա մօտ, նստարանի վրա: Այժմ միայն մայրական թևերի պաշտպանութեան տակ վճռեցինք մեր շուրջը նայել: Երբ ձիթը մարդկանցով լինէր էր, Լամպան փոռա-

ւոր կերպով վառվում էր: Զուրաբանալով նրանով, մենք շուտով եկանք այն երաւակացութեան, որ լամպան վառվում է աչքով, ինչպէս որ պէտք է վառվէր. իսկ մի քիչ անցնելուց յետոյ մեզ արդէն թուում էր, որ մենք մեզ միշտ լամպան այնպէս ենք երանակայել, ինչպէս որ նա իսկապէս է:

Հիւրերը միմեանց խօսակցութիւնն ընդհատելով գոպաբանում էին լամպան: Ինչանի տիրող կիր, որ հասակն առած մի օրիկն էր, հաւատարմում էր մեզ, որ լամպան երկնքի աստղերի նման խաղաղ և հաւասար լոյսով լուսաւորում է: Նեմոքեմանը (թաղական գաղտնաբանի նախադասը), որի աչքերը միշտ ճպտոտ էին, գովում էր լամպան միայն նրա համար, որ նա չէ ծխում: Մայրս նկատեց, որ լամպան եկեղեցու կանթեղից վառ չէ լուսաւորում: Հայրս պատուիրեց ինձ կանգնել դռան մօտ և մի օր և է բան կարդար: Եւ վերցրի այնքանաբանը և սկսեցի աշխոյժ կերպով կարդալ: Ներկայ եղողները միաձայն բացողականեցին. «աղան այդ բանը անգիր գիտէ»:

Այն ժամանակ մայրս ինձ օտոգրու տուեց: Եւ կարդացի մի ինչ որ կարող Երուսաղէմի կործանման մասին:

—Այն, զարմանալի բան է այդ լամպան, կրկնեցին հիւրերը:

Հօրս առաջարկութեամբ յատակի վրա մի ասեղ վայր ձգեցինք: Բայց զօքաղաքաբ չը կարողացանք վայր ձգած ասեղը գտնել, որովհետեւ նա ընկել էր յատակի ճեղքը:

Երբ հիւրերը դուրս գնացին, ներս մտաւ Պեկկան:

—Ա՛, տես օնց է վառվում, ասաց նա, մինչև անգամ մարդու աչքերը ցաւում են:

Մայրս բացատրեց նրան, որ այդ լուցիկը լամպան է բաշխող, որ նրա մէջ նաւթ է այրվում և կայցի դրանից աւելացրեց, որ այսօր

յարձակվող Սմիլիով զաղաքի վրա: Տներն այսօր քանակապես քիչ են: Քանի որ քաղաքի բնակիչները թաղանթաբեր են և իրենց հարկերը չեն վճարում, ուստի քաղաքի վրա զանազան տեսակի հարկեր են դրվում: Կոտայքի մաս 200 հոգու Սրբիսաներին կրակն էին գցում: Կանանց բռնաբարում էին: Մի խումբ կանանց զանգեղ մի անս մէջ, փակեցին այնտեղ և նաւթ լցնելով, այրեցին»...

Անո այգիների ջաղովիներ են կառարում թիւրքերը Մակեդոնիայի բոլոր ծայրերում: Եւ զա յանուն խաղաղութեան ու սուլթանական ճայրական հողատարութեան:

Մակեդոնացիների սպառնալիքը. — Եւրոպական թղթակիցները գրեթէ միաբերան վկայում են, թէ սպառնալիքները մարտաբար են վարվում մասնաշարժի ազգաբնակչության վերաբերմամբ, իսկ թիւրքական զորքերն ընդհանրապես անտանտան զազանութեամբ կալածում են խաղաղ ու անպաշտպան քրիստոնէականներին: Դրանից զբոլոր մակեդոնական կոմիտեաները մի յատուկ պրոկլամացիա է հրատարակել, որով սպառնում է, թէ եթէ թիւրքերը չը դադարեցնեն այգիների ընթացքը, այն ժամանակ մակեդոնացիներն էլ ստիպված կը լինեն նոյն անելու:

Բացի դրանից սպառնալիքների պարագլուխներից մէկը Գրուսի Գրուսիցը այդ մի և նոյն հարցի մասին կարական յայտագիր է ուղարկել Հիլմի փայտին, որպէս զի վերջինս միջոցներ ձեռք առնէ թիւրքական զազանութիւններն ընդհատելու համար:

—Հակառակ դէպքում, գրում է Գրուսիցը, մենք էլ խոտութեամբ կը վարվենք մասնաշարժի վերաբերմամբ: Իսկ այգիների խոտութեան համար միջոցներ շատ ունենք: Ժամ օրերս ենք ստացել 5,000 հոխա դինամիտ»...

Ապստամբները կենտրոնացում են. —Անգլիական «Morning Leader» թերթին Սօֆիայից հաղորդում են, որ մակեդոնացիները ամեն կերպ անտանտան անդրում, որպէս զի իրանց բոլորին մի վճարական յարձակում գործեն թիւրքական զորքի վրա: Ապստամբների այգիների ընթացքը ամբողջ է ասլիս թիւրք կառավարութեանը կարծիքով, թէ սպառնալիքները վերանում է, թէ մակեդոնական ոյժերը նուազում են, այն ինչ նրանք միայն կենտրոնանում են ասլից զորքի թափով գործելու համար:

Այդ իրողութիւնը մասնաշարժ անելուց յետոյ նոյն թերթը յիշում է, որ օրէցօր ասլիսանում է բոլորանների ասլիսութիւնը դէպի ուսական ջաղաբնակչութիւնը: Ապր քաղաքները շատ մեծ յոյսեր ունեն Ռուսաստանի վրա, բայց երբ արտաքին գործերի մինիստր

Լամպրոֆ այցելեց Վիննա, բոլորները հիասթափվեցին և այդ հիասթափումը հետզհետէ ասլիսութեան հասաւ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԱՇՏՏԱԿԱՆ ԿՕՆԳՐԵՍ ԲԵՐԼԻՆԻՄ
(Նամակ Գերմանիայից)

Ներկայ թւականին սեպտեմբերի 30-ից սկսած մինչև հոկտեմբերի 5-ը գերմանական ռայստապի յիւսիսեան մէջ անդի կոնգրեսայ Ռիխարդ Վազնիկ արձանի բացման յիշատակին նուիրված միջազգային գեղարուեստական մի մեծ հանդէս: Տեսնալիքութիւնը, որ պիտի տնէ ամբողջ 6 օր, կազմված է խիստ խնամքով և հարուստ ծրագրով:

Կազմակերպող կոմիտէի անդամները Գերմանիայի աչքի ընկնող պրոֆէսորներից ու պետական անձներից մտ Գաուսի նախագահներ են Բաւարիայի թագաւոր, պրինց Լուդուիկ Յերգինանդը և Գրուսիայի պրինց Յրիգորի Հայնրիխը: Իսկ Վիլհելմ կայսրը անձամբ ներկայ կը լինի այդ հանդէսին: Հանդէսին պիտի մասնակցեն զանազան երկրներից հրաւիրված 500-ից ասլից հիւրեր և բազմաթիւ դաստիարակներ: Դաստիարակները պիտի կարգադրեն զբերվելը, իսկ երկուցիսանները տեղի կունենան պարահանդէսներ և նուազանդէսներ:

Երաժշտական գիտութեան վերաբերյալ ծանրակիւն թեմաներով թեքերաններ են ասլից արվեստի, առ այժմ թուով ասլից զան 40 Գերմանիայի զանազան կողմերից, Անգլիայից, Ամերիկայից, Ռուսիայից, Յիւստրալիայից, Եվրոպայից, Իտալիայից և այլ տեղերից—օրինակ այսպիսի վերնագիրներով «Երաժշտութեան մանկավարժական կողմը», «Ասլիսանների ազգայնութիւնը ժողովրդական երգերի վրա», «Երաժշտութեան ազգայնութիւնը պատանիների դաստիարակական գործում», «Կարևոր թիւրքական օրէնքներ բոլոր ազգերի և բոլոր ժամանակների համար», «Առաջարկութիւններ նշտանների բարեփոխութեան համար» և այլն և այլն:

Այս նիւթերի մէջ է նաև ճիշտագիտական Երաժշտութիւնը անցեալում և ներկայումս: Այս թեմայի համար կոմիտէն դիմել է հայազգի երաժշտադէս Բ. Կորչանովին, որ ներկայումս Բերլինում է: Վերջինս, որ ուսումնասիրել է վրաց երաժշտութիւնը և բաւառական ծանօթ է հայկականին, պիտի այնտեղ ֆրանսերէն լեզուով պատարաստված մի դաստիարակութեամբ ծանօթութիւն տալ կովկասեան երաժշտութեան մասին:

Հակառակ է թէ որքան դժուարին է ներկայումս որոշ կարծիքներ յայտնել հայկական երաժշտութեան հոգևոր ու ժողովրդական երաժշտութեան մասին:

Կառավարող մի ցածր զուտով մտաւ բազմիցը, որից յետոյ բազմ նորից միջնեց, միայն լամպրոֆ արտասուցվում էր պատուական տպակու մէջ:

Այդ ժամանակից ի վեր մեր խրճիթում այլ ևս լուսնի չը վառվեց Լամպրոֆ լուսնից: Կիրակի օրերը հարկանները գալիս էին մեր լամպրոֆ զուարճանալու Եւստով մեր ամբողջ թաղն իմացում, որ պատասխան չենք ենք անաջին անգամ օգտվել այդ նոր գիւտից: Մեզանից յետոյ մի այգիների լամպրոֆ երեսց նեմազանի մաս Բայց նա չէր իմանում ինչպէս վարվէր նրա կեանքում վերջը ի վերջոյ լամպրոֆ բերվեց նրա իջանը, որտեղ և մինչև այժմ օգնում է:

Սակայն ազգայնները մինչև այժմ էլ երկուսները աշխատում են լուսնի լուսնի տակ: Լամպրոֆ երեսուց քիչ յետոյ, մեր անից օջաղն էլ անյայտացաւ: Օջաղին փոխարինեց վառարանն իր օջանցներով և փականներով: Խրճիթը սպիտակագրեցին: Այժմ մեր շինարար պատերն այլ ևս չէին սևանում, որովհետև ոչ լուսնի կար և ոչ էլ մշտածուխ օջաղը:

Գրանդած օջաղի աղիւններով Պեկկին իր համար բազմիցում մի նոր օջաղ չինեց: Աղիւնների հետ միտան այնտեղ գաղթեցին և պատի ծղոթները Հայրս ուրախացաւ կար համար, բայց մեզ, երեխաներին համար դրան մի բան էր պակասում: Հէնց դրա համար մենք յաճախ գնում էինք բազմից ծղոթներին լուսնու, որտեղ Պեկկան լուսնի լուսաւորութեամբ ձմեռայ կրկար գիշերները անկասելի կերպով անց էր կացնում:

Բ. Լուսաւոր չէ մեռնում: Մուտ գիշերը պատել էր հեռուում գանձող ձիւնակոյտերի մէջ կորած հիւսիսային գիւղը: Խաւարի Ոգին հրճվում էր: Մի բան միայն

գրի միմեանց հետ ունեցած անպարտական և անսխալ անարկայ: Սպաները յայտնում են, որ պէտք է լուսնայ, մաքրել այդ արտաք, պէտք է հետզհետէ գործի միջից զուտի ուսուցանեցին:

«Temps» լրագրի Հոսի թղթակիցը հաղորդում է, որ Վատիկանում սաստիկ զբաղված են մակեդոնական խնդրով և ընկնում է այն հարցը, թէ ինչ դիմք պէտք է ընդունել պապական դահր: Մի բանի կարգիներին այն միտքն էին յայտնում, որ հարկաւոր է ազգուս ջաղաբնակչութեան հետեւի և պապ պէտք է գիմէ բոլոր ջաղաբնակիչից ազգերին և հրաւիրէ նրանց միասին ջայրեր անել, յանուն մարդասիրութեան, դադարեցնելու համար խոտովութիւնները Բալկանեան թերակղզու վրա: Սակայն պապը բաւականացաւ միայն գիտութեան անելով կայսր Յրանց-Յովնէֆին:

ԱՐՏԱԳԻՆ ԼՈՒՐԻՆ

«Հ. Պոլսից հաղորդում են «Temps» լրագրին, որ թիւրքաց պաշտօնական շրջաններում թագաւորում է սաստիկ լուսնուց Հիլմի-փայտի արած նոր հաղորդագրութիւնների մասին, որոնց մէջ նա մասնացոյց է անում այն պատկարը ետանդը, որ ցոյց են տալիս ապստամբները: Նրանց թիւը, ըստ թիւրքական աղբիւրների, հասնում է այժմ 25,000-ի: Հետզհետէ ասլից սաստիկ են հնչում այն ձայները, որոնք պահանջում են պատերազմ յայտնել Բոլշաքային Մոսաւորից հաղորդում են «Times» լրագրին, որ օտանտան շրջաններում համարում են պատերազմը Բոլշաքային հետ անխուսափելի: Ինչը Հիլմի փայտն յայտնել է, որ նա ուրիշ ճանապարհ չէ տեսնում մակեդոնական հարցի լուծման համար:

«Новое Время» լրագրին հետագրում են Կ. Պոլսից, որ սուլթանը չորս հազար թիւրքական լիբա նուիրեց Կրուսէֆոբ յոյնաց եկեղեցու վերանորոգման համար: Կ. Պոլսում բացվել է հանգանակութիւն Մակեդոնիայում գործող թիւրքական զորքերին ձմեռայ հագուստ հայթայթելու համար: Սուլթանը, բարձրաստիճան պաշտօնեաները, թիւրքերը, յոյները և հայերը ուղարկում են հազարաւոր տաք յարկներ և վերամիկեր թիւրքաց զորքի համար:

Սերբիայում ներքին խռովութիւնները չեն դադարում: Խաղաղութիւնը և անդրբուլիւնը այդ դժբաղդ երկրում չեն վերադաստատվում: Սպաների մի խումբ, ինչպէս յայտնի է, պահանջեց Պետր թագաւորից պատճել և պաշտօնից զրկել Ալեքսանդր թագաւորի սպանութեան մասնակցող զինուորականներին: Լրագրից հաղորդում են, որ այդ բողոքին ստորագրել են 1386 սպաներ: Վերջիններս մի երկրորդ կոչ են հրատարակել, ուղղված սերբիական զորքին, որի մէջ ստան է, որ մասիսի 29-ի օճիքը թողել է սերբիական զորքի համազգեստի և պատճի վրա նախատաղից արատ և ամբողջ ջաղաբնակիչից աշխարհը զարհուրեց այդ ոճրագործութեան առաջ, և բոլոր կուլտուրական երկիրներն սպաների աչքում սերբիական համազգեստը դարձաւ զգուշանքի և նրան զուր չէր գալիս: Ծածր խրճիթների լուսաւորման ներքին զեռ ևս լայն էր երևում: Նկատելով լայնը, Խաւարի Ոգին իսկոյն մտաւ անաղին խրճիթը:

Փնւ, և հանգրեց նա լամպր: Ոչ ոք չը համարձակվեց լամպր նորից վառել: Ինչ անեք, տարակուսելով հարցնում էին միմեանց խրճիթում ապրողները:

Բայց Խաւարի Ոգու թաղանթներն պէտ, երեսուց Լոյսի Հանճարը Լուսաւորն (Курялка) կենդանի է: Բացակայեց նա և վառեց ճրագը: Այդ մի և նոյնը պատահեց և միւս բոլոր խրճիթներում: Խաւարի Ոգին ամեն անց լամպրները հանգրեցում էր, իսկ Լոյսի Հանճարը հետեւելով նրան ճրագները վառում էր: Խաւարի Ոգին զուրս թուելով վերջին խրճիթից նկատեց լայնը: Նա կրկին ներս թառաւ անաղին խրճիթը:

Փնւ, փնւ, և հանգրեց լամպր: Ոչ ոք չը համարձակվեց ճրագը նորից վառելու: Ինչ անեք այժմ, հարցրին միմեանց մարդիկ խաւարի մէջ նստելով:

Բայց ահա բաց զուտով նորից ներս թառաւ Լոյսի Հանճարը և շուկով հարցրեց, թէ արդեօր տանը լուսնից պապը չը կայ: Լուսնիցներ, ի հարկէ, զանվեցին: Մերունի պապը կրակ անելու համար լուսնիցներ մի ամբողջ կոյտ էր կարատել: Հանճարը վերցրեց լուսնիցը և վառեց օջաղի կրակը: Լուսաւորն կենդանի է: Բոլոր խրճիթներում լամպրները հանգրեց էին, բայց նրանց փոխարէն ճայնայթում էին լուսնիցները: Նկատելով, որ իր բոլոր ջանքերը զուր անցան, Խաւարի Ոգին երբորդ անգամ ներս թը

«ՄԵԱԿ» ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱԸ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ
3 սեպտեմբերի

ՄԱԿԻՆԻ: Ժիշ չեն այն լուրերը, որ իւր թէ թագաւորը մտադրութիւն ունի ճանապարհորդել արտասանմանում:

Կ. ՊՈԼԻՍ: Խէշիվը, ժամանկուն պէս, գնաց Իլդի-Քիսակ և սուլթանից ճաչի հրաւիրվեց, իսկ յետոյ ընդունվեց ունկնդրութեան:

ՄԱՐՕԿՅՈ: Զօրքերի հրամանատարը Մարօկ-Կօստի, Բեն-Բաուր, և 600 մարդիկ սպանվեցին Սուլթանը քիչ էր մնում գերի ընկնէր թշնամիների ձեռքը:

Կ. ՊՈԼԻՍ: Ալեանական բէղիցները Ագրիա-Նոպոլից արդէն հայրենիք ուղարկվեցին: Անկարգութիւններից խուսափելու համար զօրքեր չեն թող տալիս շուտ շուտ կանգ անել: Ժիշ չէ Կիրկ-Քիլիսէից ստացված այն հաղորդագրութիւնը, թէ Ալեանդիկ գիւղում զխաւարված են մաս 220 բոլորաներ: Պէտք է կարգաւ 22:

ՄՍՍԿՎԱ: Այսօր «Русскія Вѣдомости» լրագրը կատարում էր իր ջառանգանակը: Նիժնի-Նովոգորօւ, Ներքին գործերի մինիստրը Սեկ գնալիս երկու օր մնաց Նիժնի-Նովոգորօւում և սեպտեմբերի 3-ին հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութեան շոգնաւով ճանապարհ ընկաւ Կազան:

ՊԻՏԻՆԻՊՈԼԻՍ: Հանդիսաւոր ներկայացման ժամանակ երկրագործութեան մինիստրը կորուսեց թագաւոր Կայսրի հետեւել հետագիւրը պրինց Օլդէնբուրգիւնից Բէյուսոփից: Ուսախուսեալ իմացալ մեր Բարձրութեան հետագիւրից կովկասեան հանկային զբերի կասաբլա-գաւառիկներին մասին: Յուսով եմ, որ մեր քաղցի երկրորդ համաժողովի աջակցութեան ի յիստակ Կայսր Պետր Մեծի քոր ազդուութիւններ առաջ կը բերեն հայրենի գիտութեան ասպարիզում: Նիկոլայ:

Սաւ անաղին խրճիթը: Փնւ, բայց լուսնիցը չէր հանգրեց: Փնւ, փնւ, միայն երբորդ անգամ փչելուց յետոյ նրան անաղին լուսնիցը հանգրեցնու:

Այժմ էլ ոչ ոք չը լանդանց կրակը վառելու: Ահա նաև լուսնիցը հանգրեց: Ինչ անեք մենք այժմ, մտորված ստում էին միմեանց մարդիկ:

Վառեցէք վառարանը, պատասխանեց Լոյսի Հանճարը: Նրանք իսկոյն վառեցին կրակը: Լուսաւորն կենդանի է, կենդանի, բացականչեց Հանճարը և բոցից լուսաւորված նրա երեսը փայլեց ուրախութիւնով:

Խաւարի Ոգին, բոլոր խրճիթների լուսնիցները հանգրեց, բայց մարդիկ Լոյսի Հանճարի ներքնամար վառարաններում կրակ վառեցին: Կրակը վառվում և լուսաւորաններից լոյսը տարածում էր ձիւնակոյտերի և մասակայ օճիկների կարմիր ընկերի վրա: Խաւարի Ոգին սաստիկ կատաղած, չափ անցրեց և ուսացած թշնամով փոթորիկ նստն թառաւ անաղին խրճիթը: Նա սկսեց իր ամբողջ ուժով փչել: Փնւ, փնւ, փնւ: Բայց որքան նա ուժով էր փչում, այնքան էլ կրակը ասլից էր բոցավառվում: Կայծերը հերթիկից դուրս թաչելով բարձրանում էին դէպի երկինք: Այդ կայծերն երեսուց էին ամենահեռու գիւղերում անգամ: Խաւարի Ոգին լարում էր իր բոլոր ոյժերը, բայց նրա ջանքերն իզուր էին... Միչդեռ նա փչում և հուսում էր, ծագեց արեգակը: Խաւարի Ոգին անյայտացաւ: Լոյսը լուսնիցը: Գերմ. թարգմ. Լ. Բարայանս Լայպցիգ

Կ. ՊՈԼԻՍ կանգնած են յարոցանում սյու-
տեղ կրկին տարածված լուրերը, որ իբր թէ
առաջիկայում լինելու են բոլորական դիմա-
միտային յանցաւոր փորձեր: Վերջին օրերս
կարճատև ժամերու բազմաթիւ բողոքները Սկզբ-
բունքով վճռված է կայրենիք ուղարկել թիւր-
քական ընդեր բողոքներին: Գիշերը երեք
մարդ փորձում էին քանդել գազանցքը ֆրան-
սիական դետականաւան մաս:

4 սեպտեմբերի

Կ. ՊՈԼԻՍ ժամատարային համաճարակը
աւելի լուրջ ընթացումով ընդունելու:

ՍՕՅԻՆ Բոլորական կառավարութիւնը
իր զիջումատարական գործակալները միջոցով
հաղորդել յայտագիր բողոքով թիւրքաց յը-
խանութիւններէ գէտ Մակեդոնիայում, Աղ-
բիանագործ վիլայէթում, որոնք ջնջում են թոյլ
են առիտ ընաչինը անկ բողոքական տարրը:

Կ. ՊՈԼԻՍ Զորքող զորաբաժինը Երզնկա-
յում և հինգերորդը Բաղդադում ղէնքի են
կանգնած:

ՍՕՅԻՆ Իշխան մեղքիմանգ ժամանեց:

ՄԱՐՍԷԼ Հիւանդանոցներում զանազան հի-
ւանդների գրութիւնը շարունակում է բար-
ւորակել, այլ ևս հիւանդանոց ոչ մի դէպք չէ
եղել: Կանգնած են հիւանդների բակտերիոլո-
գիան հետազոտութիւնը ժամատարային նշաններ
չը տուեց: Վասնզը վերացված է համարվում:

ՎԻԵՆՆԱ Բէյլիարտը կը գումարով սեպ-
տեմբերի 10-ին:

ՎԻՄՊՆՆՈՎ Սաստիկ ջամու ժամանակ հըր-
դեն սկսվեց Կոկարովա գիւղում Ոջնացրված
են մինչև 80 աներ և ճորենի նշանաւոր քանա-
կութիւն:

ԹԷՂԱՆ Առաջին միջիտորը հրաժարեցրած
է պաշտօնից և արտոված է երկրի սահման-
ներէ:

ՍՕՅԻՆ Միջիտար-նախագահ Պետրովի շըր-
ջաբերական յայտագրից առաջ ուղարկված էր
մի խաղաղասիրական յայտագիր թիւրքաց կո-
միտարին, որի մէջ կէտ առ կէտ ներքվում են
թիւրքական գանգամները Բոլորայի վրա,
որոնցից տանջվում է Օսմանեան կայսրութեան
բողոքական ազգաբնակութիւնը, իշխանա-
նական հարցի զարգացման պատճառով ան-
տեթիւնը: Յայտագիրը վերջանում է հետեւեալ
խօսքերով. «Չը նայելով այն հալածանքներին,
որոնցից տանջվում է Օսմանեան կայսրութեան
բողոքական ազգաբնակութիւնը, իշխանա-
կան հասարակութիւնը յոյս ունի, որ Բ. Գու-
ռը, ամենայն արդարութեամբ, կը խոտովա-
նի անկեղծութիւնը իր՝ սեպտեմբերի վերաբեր-
մամբ և Բոլորայի ձեռք առած միջոցների
օրինականութիւնը: Բոլորայի պատասխա-
նատու չէ թիւրքայում ծագած յուզմունքնե-
րի համար. ժամանակը հասել է վերջ դնելու
իրերի գրութեան, որը, շարունակվելու դէպ-
քում, կարող է հասցնել անդամ երկու երկիր-
ների համար: Սօֆիայի արտասահմանեան ներ-
կայացուցիչներին յանձնված է այդ յայտագրի
ցուցակը:

Խմբագիր՝ ԱԼԻՔՍԱՆԴՐ ՌԱՍՏՈՒՍ
Հրատարակիչներ՝ ՌԱԳՈՒՆԻ ՅՐՈՐԱՆԵԱՆ
ԻՍՏԱՆԿ ԵՐԼԻՍ-ԱՂԱՄԱՆԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՈՒՏՏԵՆԻՔԻՐ

- գրախանութում վաճառվում են հետեւեալ նոր
հրատարակութիւնները՝
- «Տնային բժշկարան», 104 պատկերներով, կազ-
մեց Ա. Քարխանով—1 ր.
- «Աղբարանի պատեր», Ալիբեկեանի, 4 հատո-
րից—2 ր. 40 կ.
- «Պատմական պատկերներ», Եր. Շահաղիզի 60 կ.
- «Ընտիր Հայկազունը», նոր սպարքութիւն,
փոփոխած—2 ր. 50 կ.
- «Աղջիկ», բժ. Վ. Արծրունու, պատկերներով—
60 կ.
- «Չէյթունի անցեալն և ներկայէն», մ. ա.
գրերը Չէյթունցի (պատկերն)—1 ր. 50 կ.
- «Բաղդադը Արարատեան բարբառի», Տ. Նաւա-
սարկեանի—50 կ.
- «Արշալոյս», հայր Դ. Ալիշանի—1 ր.
- «Արեւեան Մամուլ», № 29, նուիրված Մէլքոն.
արքեպ. Մուրադեանի յիշատակին—20 կ.
- Գումարով գնողներին գիշումն կը լինի:
- ԱՌԱՆՑ ԿԱՆԿԱՎՃԱՐԻ ՈՉ ՈՒԹԻ ԳԻՐԻՔ ԶԷ ՈՒ-
ՂԱՐԿՎՈՒՄ.**
- Դիմել.—Քնիջ. մագ. «Գլտենբըրգ», Դ.
Լաւաեւ, Դվորցովա, Գալուստյու. 2—3

ՀԱՅՈՑ ԵՎԵՂԵՑՈՒ

ՀԱՄԱՐԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՅԱԳԻՐԻՔ
յարմարեցրած պետական իրջնակարգ զարդ-
ների գաւառի ծագումն
Այն. Յովհաննէս աւագ քահ. Մարտիրոսեան:
Վաճառվում է «Կենտրոնական» և «Գուտ-
տենբըրգ» գրատպանոցներում և հեղինակի
մաս, Բեհրուդեան փողոց № 50: 1—3

Վարդիկավազում նոր բացված

Ս. Յ. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ ԳՐԱՎԱՃԱՐԱՆՈՅԻ
ընդունում է վաճառում է ամեն տեսակ հա-
յերէն գրքեր և հրատարակութիւններ: Հաս-
ցէն—Владикавказ. Книжный магазинъ С.
I. Казарова. 1—10

ՄԻ ԿՐԹՎԱԾ ՊԱՐՈՆ

ստանձնում է գրական աշխատանքներ—ար-
տագրութիւն (հայերէն և ռուսերէն լեզուներ-
ում), սրբագրութիւն, գրչոյկներ թարգմա-
նութիւն ռուսերէնից: Պատուէրները կատար-
վում են շուտ և մաքուր: Հասցէն. Թիֆլիս,
«Գուտտենբըրգ» գրատպանոց—Յ. Ե.—ին:
Օտարերկրացիներն էլ գրաւոր դիմումները
թող ուղղեն նոյն անդր: 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Սեպտեմբերի 1-ից գրադարանը բաց է գըր-
քեր ստանալ ցանկացողների համար. 1—1

ՄԻ ՓՈՐՉՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Ընդունում է հայերէն գրքեր: Հասցէն թող-
նել Табачный магазинъ „Прогрессъ“, Го-
ловинский, подъ Собраниемъ. 1—5

Դ Պ Ր Ո Ց

ԿԱՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
Ընդունվում են երկու սեռի մանուկներ պատ-
րաստականի բոլոր բաժանմունքները: Բացի
այդ, պատրաստվում են, հարազատ աղվկայ
հետ,—աղվկիները 3-րդ, իսկ աղաները 2-րդ
դասարանի համար: Ուսուցը սկսվում է սեպ-
տեմբերի 6-ին:
Բէհրուդեան փող., սեփական տուն, № 29:
7—10

Կ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ

Շարունակում է հիւանդների ընդունելութիւ-
նը: Բժշկում և լքնում է հիւանդ առանձներ,
չինում է՝ անգամահաղած ծնունդների պրո-
թեզներ (резекционные протезы), արուեստա-
կան առանձներ, զիթ և զիմը:
Ընդունում է առաւօտեան 9—2 ժ.
Երեկոյեան 5—8 ժ.
Հասցէն՝ Երևանեան հրապարակ, Կ. Գուր-
գենովի, Զրիւանսկայա թ. № 2, надъ ап-
тев. магаз. Кавк. Тов.
(չ. ո. կ.) 3—20

Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԵՐԳԵՑՈՂՈՒ-

ԹԻԻՆ
Յարմարեցրած նորուաների համար
(Բարեփոխված)
Գինը 20 Կ.

ՈՒՂԵՑՕՅՑ ՏԱՐՐԱԿԱՆ

ՉԱՅՆԵԿՐՈՒԹԵԱՆ
Յարմարեցրած խմբուպանների համար
(Վեց դաս)
Գինը 40 ԿՊ.

Դիմել՝ Армавиръ (Куб. обл.) Регенту С.
Шааянцу. 3—5

Լոյս տեսան և ծախվում են «ՊՐՕՄԻԷՆՍ»
գրատպանոցում հետեւեալ գրքերը.

- I) Աւ. Իսահակեանի բանաստեղծութիւն-
ները: Գինն է 1 ր.
- II) Եր. Տէր-Յովհաննէսեանի «Մեր աստա-
ները և նրանց պահպանութիւնը»: Գինն է 25 կ.
- III) Գիւ. Ղը-Մուսաբեկի «Գեղեցկուհու խոս-
տովանութիւնը և հանգուցեալի գաղտնիքը»
Քարգմ. ուսու. Եր. Տէր-Յովհաննէսեանի:
Դիմել՝ Баку, Красноводская улица, домъ
Амирова. 3—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՆՍԻՐ

անցեկացնում է Թիֆլիսի վաճառականներին, որ վաճառականների գառակարգի վճարով, որ
տեղի է ունեցել այս տարվայ փետրվարի 2-ին, հիմնված է վաճառականների հաշվով 10 Թու-
շակ Թիֆլիսի Առևտրական Ուսումնարանում ամենաազատ աշակերտներին—Թիֆլիսի վաճառա-
կանների որոշոց համար, և որ այդ Ռոշակներից որոշու ջաղել ցանկացողներին խնդրեցները
կրնողունվեն վաճառականների աւագի մաս, նրա գրասենեակում (Սօֆյակ, Լեւոնտաօվսկայա
փողոց, № 12) ժամի 10—11 առաւօտեան, իւրաքանչիւր օր՝ մինչև սեպտեմբերի 16-ը: 1—1

ԾԱՆՎՈՒՄ ԵՆ ՀԻՆ ԳՐԻՑԻՐ

- 1) Նարեկ XVII դարու. գրչագիր, մագաղաթի վրա, մի գրչագիր պատկերով և ոսկեզօ
գլխատարով. փորձաճաւալ—40 ր.
- 2) Գիրք օրոյ Առևտրական Փրկչին մերոյ Յիւ. Գրիսա, ի Վենետիկ, 1685 թ.—10 ր.
- 3) Առաւօտաշունչ (պարունակում է Գիրք Յօրայ, Սաղմոսայ, Աստկաց, Եղեցիառատիկեայ,
Երգ Երգոց, Իմաստութեան, Մարգարէութիւնը և ամողջ Առևտրանը) 1688 թ.—12 ր.
- 4) Մ. Խորենացի. Ազգաբնակութիւն տոնմին Յարեթեանց յօրինեցեալի Մովսէսի Խորե-
նացոյ ԿԱՄԱԵՆՈՂԱԿԻ, 1695 թ.—10 ր.
- 5) Բառգիրք Հայկազուն լեզուի. մի հատոր. Վենետիկ, 1769 թ.—5 ր.
- 6) Բառգիրք Հայկազուն լեզուի (փոքրագիր) 2 օրինակ, Վենետիկ, 1799 թ.—3 ր.
- 7) Հայերի Առաւօտաշունչ Հին կապարանի. ԿԱՄԱԵՆՈՂԱԿԻ, 1718 թ.—1 ր.
- 8) Նոր կապարան Փրկչին մերոյ Յիսուսի Գրիսա, Վենետիկ, 1710 թ.—1 ր.
- 9) Նարեկ XVIII դարու. Կ. Պոլիս—1 ր.
- 10) Նարեկ (պակասում է 14 երես), 1801 թ. 50 կ.
- 11) Շարական XVIII դարու. 2 օրինակ—1 ր.
- 12) Ն. Շնորհալի, Գիրք, որ կոչի ընդհանրական, Ս. Պետ. 1788—1 ր.
- 13) Գիրք պարսկամոց սրբոյն Կիրգի եպիսկոպոսի. XVIII դարու—1 ր.
- 14) Գիրք. Գրքուհո այս պատմէ նախ վասն գայտեանն Յիսուսի Երուսաղէմ և վասն
չարչարանացն Նորա. Էջմիածին, —1710 թ.—1 ր.
- 15) Պատմութիւն վարուց սրբոյն հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի. Վենետիկ, 1749—1 ր.
- 16) Գիրք, որ կոչի Յիսուս սրբի, արարեալ ի ներթիւն Կայեցույ, Ս. Պետ. 1785—1 ր.
- 17) Գիրք, որ կոչի մեկնութիւն արթից արարեալ Երանելոյն Խորովու Անձնացեաց ե-
պիսկոպոսի և այլ սրբ. վարդապետաց, XVIII դարու—1 ր.
- 18) Վրացաստութիւն Ամիրկոյլ արարեալ ի Կոլիէ: Մեալ Ռօզրիթօնէ, Քրեւա, 1794—1 ր.
- 19) Խորենացի. Նախակրթութիւն հոտարական. Վենետիկ, 1796 թ.—1 ր.
- 20) Սաղմոս XVIII դարու—1 ր.
- 21) Ճարտասանութիւն բովանդակեալ ի հինգ գիրք (մի հատոր), Վենետիկ, 1775—1 ր.
- 22) Կոչումն ընծայութեան. բանը հաւատոյ և խրատը առ ընծայեալն ի խորհուրդ սուրբ
աւարանին, 1781 թ.—1 ր.
- 23) Խրատականը և հոգեշահ բարոյք, Վենետիկ, 1704 թ.—2 ր.
- 24) Ժողովածու. Պատմութիւն նախահարցն սրբոց, այլ և Փրկչին մերոյ Յ. Գ. սի 1718 թ.,
ի Իտալիայ թարգմար—2 ր.
- 25) Գարոջ համատարե եօթն կարգեան. Վրթանէս վարդ. Ասկերեանց, Վենետ. 1781—1 ր.
- 26) Գիրք Հարցմանց Երեց Երանեալ սրբոյն հօրն մերոյ Գրիգորի Տաթևացոյ. Կ. Պոլիս,
1729—3 ր.
- 27) Մեկնութիւն օրոյ Առևտրանին ըստ Մատթէոսի արարեցեալ և շարադրեցեալ ի
Միթարայ վարդապետէ Սեբաստացոյ, Վենետիկ, 1729 թ.—5 ր.
- 28) Մեկնութիւն Սաղմոսայ Դուքի, յօրինեալ տեսան Մեծին Վարդանայ Բարձրաբերդ-
ցոյ. Յաճղարան, 1797—1 ր.
- 29) Մեկնութիւն չորեքասան թղթոյ Երանելոյն Պօղոսի առաքելոյ. Վենետիկ 1806
Գարբէլ վարդ. Աւետիքեան—5 ր.
- 30) Ազգերեան. Բառարան համառոտ ի գաղղիականէ ի հայ և ի հայի ի գաղղիական, 2
հատոր, 1817 թ.—3 ր.
- 31) Ս. Նազարեանց. Վարդապետարան կրօնի—1 ր. 1855 թ. Յաղաքս փորձական հո-
գեբանութեան, 1851 թ.—1 ր. Հանդէս նոր հայախօսութեան, 1857—1 ր.
- 32) Մ. Նալբանդեան (Թարգմ.) Թափառական հրէայ (3 օր.)—1 ր. Պաւղոս և Վերջինիս
1 ր. և Դրոսեի Դէյնքիթօզ—50 կ.
- 33) Ивовѣданіе христ. вѣры арм. церкви. Изд. Іосифа Аргутинскаго. СПБ. 1799
—1 ր.
- 34) Свящ. Артемій Аламдаровъ. Краткій Россійско-Армян. словарь М. 1851—50 ր.
- 35) Чубовъ. Грузинско-Русскій словарь—2 ր. 50 ր.

Օ Գ Տ Վ Ե Ց Է Ք Դ Է Պ Ք Ի Ց!!!

Վ. ԵՆ Ա. ԽՈՒԴԱՎԵՐԻԵԱՆՆԵՐԻ
ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ,

որը գտնվում է Գործիչների պրոպագանդի վրա, առաջին գրիմաղթի հանդէպ՝ նշանակված է

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՎ

ՉԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ:

Միայն տրված են՝ ձեռնային և մատային սպոններից մնացած՝ աղամարդկանց, կանանց և
երեխաների բոլոր ՊԱՏՐԱՍԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ, որոնք անպատմելի կերպով պակասեցրած են
խակականից—80/0-ից մինչև 50/0:

Օ Գ Տ Վ Ե Ց Է Ք Դ Է Պ Ք Ի Ց!!!
Անպայման առանց օակարկութեան 12—15

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Լեւոնտաօվսկայա փողոց, № 9)
Յանկացողները ունենալ իրանց առևտրական գործերի համար ուսման ընթացքը աւար-
տած աշակերտներ և աշակերտուհիներ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնոցին, Ս. Մ ա-
նու էլ և այն հին Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, Կով-
կասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատած ծրագրի համեմատ, և ունեն օրի-
նաւոր ատենատարներ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՍԿՎԵԼՈՒ ԵՆ ՍԵՑՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ
Կուրսերի ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս կուրսեր հիմնող ընա-
կարանում Ստարաբաղաւաղները դիմում են՝ ТИФЛИСЪ, учредителю коммерческихъ
курсовъ С. П. Мануэляну. (՝) 11—12

Պ Ա Ր Ի Զ Ի Դ Ե Ղ Ա Գ Ո Ր Ծ Ի

ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ
ԲՈՅԼԷ ՏՐՎԱԾ ՌՈՒՍԱՍԱՆՈՒՄ

Այս կազմակերպիչ մէջ պարունակված զուտ աստույթ
էտենցիան բժշկիչները խորհուրդ են տալիս գործածել սնուցիչ
(զաղանի հիւանդութիւններ) դէմ, կապայ-բաղաւոր և
կուրբայի փոխարէն Նա ներգործում է աւելի արագ, չէ
յոզնեցնում ստամոքսը, ոչ մի հոտ չէ պատճառում և
ոչնչացնում է փոխումն ու կլիկիլը:
Կեղծիչներից խուսափելու համար պահանջեցէր,
որ իւրաքանչիւր կապուրի վրա սկ տառերով գրույ-
ված կնիքը:
Պահեալը Ռուսաստանի գլխաւոր ղեղաւաններում:

(5, 10, 15, 20 և 25) 36—60